

DE SISTA ENKÄTSVAREN

De enda län(sstyrelser el läns museer) som ännu inte svarat på MAS enkät om marinarkeologisk beredskap inom den regionala kulturminnesvården är Kopparbergs län och Jämtlands län. Trots att det utan tvekan skulle vara intressant att även få ta del av synpunkter från dessa båda inlandslän (på intet sätt ointressanta ur marinarkeologisk synpunkt just därför att de är placerade i inlandet) måste vi nu s a s sätta streck för debatten i denna form. Det betyder inte att kulturminnesvårdsfrågorna på något sätt glöms bort i framtiden i Medd/MAS, eller att vi inte i flera sammanhang planerar att använda oss av de höginträsanta svar vi hittills fått in. Materialet är självfallet öppet för alla intresserade, inte bara för MAS egna medlemmar. Kopior kan t ex tas på begäran!

Mycket intressant är också att Riksantikvarieämbetet sänt ut en enkät till museerna runt om i landet (juli -80) där man bl a frågar om ärendemängd i marinarkeologiska frågor, utrustning och tillgång på dykutbildad personal (egendomligt nog nämns inget om förstaklassbevis!).

De svar som inkommit på MAS enkät sedan sist (nr 2/80) är:

27/2 1980 Kjell-Håkan Arnell länsant Södermanlands län
5/3 Thomas Persson ant Blekinge museum
7/7 Hans Andersson länsant Göteborg och Bohus län

Observera då att Gävleborgs läns museum fortfarande inte inkommit med ett skriftligt svar, men att vi utlovats ett sådant vid samtal (1:e ant Urve Lepasoon).

Arnell påpekar i sitt svar att antalet ärenden sedan 1976 varit "mycket litet" och p g a den mycket hårda prioriteringen man tvingats till finns inte "någon särskild beredskap för skydd, besiktning och undersökning inom marinarkeologins område." I det kommande kulturminnesvårdsprogrammet "kommer emellertid kulturhistoriskt intressanta verksamheter och lämningar med anknytning till den marina miljön att behandlas på samma sätt som andra spår av mänskliga aktiviteter."

Med tanke på Blekinge museums pionjärbetonade undersökningar av pålspärrar under vatten kan man kanske vänta en uppföljning i framtiden? Tyvärr finns inga "praktiska möjligheter att återuppta" verksamheten, heter det i det blekingiska enkätsvaret. Det konstateras även självkritiskt att också den "grundläggande registreringen av sjöfynd" försumrats såväl på läns museet som på Marinemuseum. Under denna vår räknade Persson med en "första blygsam början" med hjälp av Karlskrona sportdykarklubb (DIB?). Intressant är också att inventeringen även kommer att omfatta de s k bondehamnarna i länet "av vilka flera torde ha förhistoriskt ursprung." Detta material kommer bl a att användas i "arbetet med kommunernas kulturvårdsprogram."

Undertecknad vill gärna påpeka att det sista svaret tydligen anförtrötts en tjänsteman som verkligen sökt arbeta med de marinarkeologiska frågorna och även om han själv betonar att han är i en blygsam början befinner han (och mu-

seet) sig ljusår från de myndigheter som inte ens påbörjat arbetet. Låt oss än en gång konstatera och varna att det tar åtskilliga år att ens etablera de nödvändiga förutsättningarna: samarbetet med sportdykarna och hembygdsintresserade, fiskarena, och kunskapen om kusten och marinarkeologins gebit. Speciellt när det gäller den muntliga traditionen och de muntliga uppgifterna är det ohyggligt bråttom i dagens läge.

Det är också väsentligt att kunskapen och kontakterna magasineras hos en drivande kraft för att dessutom säkra kontinuitet i handläggningen. Det lyckligaste vore självfallet om särskilda tjänster kunde komma till. För att motivera en sådan satsning måste man dock ha initierat en viss ärendemängd. Kulturminnesvårdens hela utveckling beskriver sådana öknings: man får successivt upp ögonen för det ena nya fältet efter det andra. I det här fallet rör det sig dock om ett mycket stort fält- om vi anpassar oss till den vetenskapliga och bredare definitionen av vad marinarkeologi innefattar: "vår äldre maritima kultur i arkeologisk belysning," inte bara skeppsvraken under vattnet. Angelägenheten hos satsningen är därför inte jämförbar med någon av de små utvidgningar av kulturminnesvården som inträffat de senaste åren, ja på över tio år. Marinarkeologin i kulturminnesvården och forskningen framstår som en fråga av primär betydelse i vårt ansvar för vårt kulturella arv, inte minst internationellt.

Svaret från Göteborgs och Bohus länsstyrelse är ovanligt långt och inkluderar också minnesanteckningar från en överläggning angående marinarkeologiska frågor vid Bohusläns museum i Uddevalla, med deltagande från detta museum, Sjöfartsmuseet i Göteborg, UV-Väst (Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet) och från länsstyrelsen (länsantikvarien) sammanlagt 7 personer 21/8 1979. Länsantikvarien betonar vikten av och intresset för de marinarkeologiska frågorna i länet. Till att börja med tas ärenden av marinarkeologisk art upp på samma sätt- administrativ tågordning- som övriga kulturminnesvårdsärenden. Sjöfartsmuseet i Göteborg är 'remissinstans' även utanför Göteborg.

Vad beträffar inventeringsmaterialet kommer länsstyrelsen att diskutera hur det skall anskaffas- man ifrågasätter inte behovet av ett sådant. Bevakningen av frågorna lämnar fortfarande mycket att önska. Bl a har muddringsarbeten missats i flera fall. Det är möjligt att man kan få till stånd ett regelmässigt samarbete med naturvårdsenheten (en möjlighet som borde prövas på flera håll) på länsstyrelsen.

Länsantikvarien är positiv till decentraliseringen även av vrakärendena till länsstyrelsen. Dessa ärenden bör inte skiljas ut från övrigt kulturhistoriskt "framförallt sådant som anknyter till sjön."

Den allmänna meningen vid mötet i Uddevalla var att den ordning som nu rådde för kulturminnesvården "på land" var också den lämpliga när det gäller marinarkeologiska problem. Länsmuseum är remissinstans, Sjöfartsmuseet expertorgan. Vid behov av arkeologiska undersökningar under vatten förklarade man från Sjöfartsmuseet sig vara beredd att på uppdragsbasis göra undersökningar (jfr på land UV-Väst och Göteborgs arkeologiska museum).

CW(Sthlm)